

УДК 746(=161.2):005.33 "20"
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2022.04.928>

ДІЯЛЬНІСТЬ МИСТЕЦЬКОГО ПРОСТОРУ «МАЙСТЕРНЯ МАГДИ ДЗВІН» У КОНТЕКСТІ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Леся СЕМЧУК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3209-3585>
кандидатка мистецтвознавства, доцентка,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
кафедра дизайну і теорії мистецтва,
вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76000, Україна,
e-mail: lesia.semchuk@pnu.edu.ua

Мета статті — висвітлити історію заснування та становлення львівського мистецького простору «Майстерня Магди Дзвін». Серед важливих завдань: окреслення його ролі у процесах відродження й популяризації традиційних художніх ознак української народної одягової вишивки на початку ХХІ століття; аналіз розвитку видів діяльності майстерні серед яких визначено — колекціонування зразків автентичної одягової вишивки, навчально-просвітницький та дослідницький напрямки. Увага приділяється й процесам пошуку навчальних форматів, методичних підходів, їх особливостям залежно від суспільної затребуваності та очікуваних результатів.

Джерельною базою для написання статті стали авторські польові матеріали (аудіозаписи, світлини), а також інформація з інтернет-ресурсів, зокрема веб-сайтів різних видань, youtube-каналу Усті Стефанчук, сторінок «Майстерні Магди Дзвін» у фотохостингу Pinterest та соцмережі Facebook.

Методологічну основу дослідження складають принципи інтерв'ювання, структурування та порівняння й історичний та комунікаційний аспекти системного аналізу.

Ключові слова: одягова вишивка, «Майстерня Магди Дзвін», мистецький простір, техніки вишивання, способи вишивання, вишивальне мистецтво, виконавська майстерність, навчальні формати.

Lesia SEMCHUK

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3209-3585>
Candidate of Art History, Associate Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Design and Theory of Art,
57, Shevchenka st., Ivano-Frankivsk, 76000, Ukraine,
e-mail: lesia.semchuk@pnu.edu.ua

ACTIVITIES OF THE ART SPACE «MAGDA DZVIN'S WORKSHOP» IN THE CONTEXT OF THE REVIVAL OF UKRAINIAN FOLK EMBROIDERY AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

Introduction. Embroidery is an important component of the artistic system of Ukrainian folk clothing. It always reflected the aesthetic preferences of Ukrainians and was sensitive to various historical and cultural influences. As a result of the socio-political processes that took place on the territory of Ukraine at the turn of the millennium, interest in folk art, in particular — in clothing embroidery, is growing in Ukrainian society.

Formulation of the problem. This led to a great demand for embroidered clothes and caused the saturation of the market with cheap, machine-embroidered products with signs of the intervention of elements and colors, uncharacteristic of Ukrainian folk clothing.

On this background, at the beginning of the 21st century, interest in authentic embroidered shirts is growing among the population. Various groups and associations are organized, which, within the framework of commercial activities, offer master classes on learning embroidery techniques, embroidery schemes, original embroidered products, etc. Some of them, without going beyond the commercialization of services, focus on the idea of reviving regional features of authentic Ukrainian clothing embroidery.

Goal. The study highlights the history of the establishment and development of the Lviv art space «Magda Dzvin's Workshop» in the aspect of the revival of traditional Ukrainian clothing embroidery at the beginning of the 21st century.

The research methodology is based on interviewing, structuring and comparison, as well as historical and communication aspects of system analysis. As a result of the study, several areas of activity of the workshop were outlined — collecting, educational and research activities. The stages of development, the processes of finding educational formats, methodical approaches, their features depending on public demand are analyzed.

Conclusion. During its eight-year activity, «Magda Dzvin's Workshop» attracted the attention of hundreds of interested Ukrainians and became an important socio-cultural environment that forms an understanding of tradition. Despite the study of various types of folk art, the main direction of her activity remains the collection and revival of authentic clothing embroidery.

Keywords: clothing embroidery, «Magda Dzvin's Workshop», art space, embroidery techniques, stitching methods, embroidery art, performance skills, educational formats.

Вступ. Вишивка є важливою складовою художньої системи українського народного одягу. Вона завжди яскраво відображала естетичні уподобання українців, була одним з ідентифікаторів їх етнорегіональної приналежності та досить чутливою до різних історико-культурних впливів.

У кінці ХХ століття, в час проголошення Незалежності України й усіх подальших політичних змін, в середині українського суспільства активізувалися процеси його національної самоідентифікації. Воно (суспільство) консолідувалося навколо народних культурно-мистецьких традицій. Одним з національних символів українців стає декорований вишивкою одяг, надто, вишита сорочка — важливий атрибут святкувань будь-якого рівня дотепер. Зокрема, у 2006 році за ініціативи студентів ЧНУ ім. Ю. Федьковича було започатковано акцію «Всесвітній день вишиванки», яка, підхоплена українцями всього світу, переросла в міжнародне свято.

Великий попит на декорований вишивкою одяг на межі тисячоліть зумовив стихійний розвиток вишивального мистецтва. На ринку щораз більше з'являлися здешевлені машинною вишивкою вироби. Їхні орнаментальні структури з прикметами інтервенції випадкових елементів і колориту, не характерних для української одягової вишивки, нівелювали її традиційні художні ознаки, а надто регіональні особливості.

У ХХІ столітті на тлі перенасичення ринку товарів дешевими пропозиціями серед населення зростає інтерес до автентичної вишитої сорочки, зокрема до її регіональних художньо-конструктивних відмінностей. Активний розвиток різних інформаційних інтернет-ресурсів сприяв таким зацікавленням. Поступово організуються у формі майстерень, ательє, а також на основі крамниць з матеріалами для рукоділля різні групи, об'єднання, які в межах комерційної діяльності, у тому числі через соціальні мережі (Facebook, Instagram) та фотосервіси (Pinterest), пропонують різноманітні майстер-класи з вивчення вишивальних технік, схеми для вишивання, оригінальні вишиті вироби тощо. Деякі з них, не виходячи за межі комерціалізації послуг, прицільно зосереджуються навколо ідеї відродження регіональних особливостей народної української одягової вишивки. Українське суспільство, перебуваючи в процесах самопізнання, відгукується на такі

пропозиції, оскільки замість пасивного споглядання музейних експонатів потребує глибокого відчуття естетики вишитого народного одягу аж до демонстрації виконавських процесів і безпосередньої участі в них [1, с. 96].

Виникнення таких об'єднань упродовж першого двадцятиліття ХХІ століття зумовило нові форми презентації народної одягової вишивки, вплинуло на відродження й популяризацію її традиційних художньо-конструктивних ознак. Важливість їх навчально-просвітницької діяльності буде об'єктивно оцінено через роки. Тому висвітлення їхньої активності сьогодні, у часі їх становлення як мистецьких платформ, творчих майданчиків, є надзвичайно актуальним.

Мета статті — висвітлити історію заснування та становлення львівського мистецького простору «Майстерня Магди Дзвін». Також важливим завданням вбачаємо окреслення напрямів його діяльності в контексті відродження й популяризації традицій української народної вишивки на початку ХХІ століття.

Джерельною базою для написання статті стали авторські польові матеріали (аудіозаписи, світлини), а також інформація з інтернет-ресурсів, зокрема веб-сайтів різних видань, youtube-каналу Усті Стефанчук, сторінок «Майстерні Магди Дзвін» у фотохостингу Pinterest та соцмережі Facebook.

Методологічну основу дослідження складають принципи інтерв'ювання, структурування та порівняння, а також історичний та комунікаційний аспекти системного аналізу.

Аналіз досліджень. Українська народна вишивка, особливості її застосування в одязі були важливим джерелом дослідження мистецтвознавців, етнографів, істориків кінця ХІХ — початку ХХІ століття. Відомості про існування та діяльність різного роду навчальних об'єднань — вишивальних майстерень, арт-ілей, підприємств на теренах України в ХХ столітті знаходимо в працях багатьох дослідників, зокрема Р. Захарчук-Чугай, Т. Кара-Васильєвої, М. Селівачова, Є. Шудрі та ін. [2; 3; 4; 5]. Публікації щодо виникнення та напрямів діяльності вишивальних майстерень навчально-просвітницького спрямування на початку ХХІ століття поки майже відсутні в мистецтвознавчій літературі, що додатково актуалізує наше дослідження.

Основна частина. «Майстерня Магди Дзвін» була заснована у серпні 2014 року за ініціативи львівської поетки Оксани Печарської — авторки чотирьох збірок поезій, упорядниці видання про українського колекціонера, мистецтвознавця Івана Гречка «Іванове стремління», лауреатки Літературної премії імені Богдана-Ігоря Антоновича «Привітання життя» 1994-го, 2001-го рр. Власне, Магда Дзвін — це літературний псевдонім Оксани Печарської, він став її основою для назви майстерні.

У лоні виникнення, чи радше ідеї створення такого творчого дослідницького простору, яким «Майстерня Магди Дзвін» є сьогодні, утаєно кілька причин, проявлених одночасно. Основною було усвідомлення Оксаною Печарською поступових процесів нівелювання регіональних художніх особливостей одягової вишивки, спричинених її популярністю серед широких мас, різнобарвними ринковими пропозиціями тощо. Інша причина, або радше поштовх, що спричинив до заснування майстерні, криється в глибокому емоційному передчутті поетки й сприйнятті нею трагічних подій Революції Гідності. Ці особистісні відчуття й переживання є лейтмотивом, що пронизує й поезію Магди Дзвін того періоду, яка вийшла збіркою «Ми нині суцї» в 2016 році, «...щоб разом з читачем торкнутися і зануритись у внутрішнє душевне шукання Правди свого Я»:

*Дай, Господи, до себе дорости!
Дай, Господи, собою статись!
Усім нам з поосібних мовчунів
Народом задзвеніти,
Нацією згуртуватись
(2 грудня 2013 р.) [6].*

Згуртування українського суспільства навколо своєї культурної спадщини в той період чітко проявило й загостило відчуття його власної гідності. Оксана Печарська переконана, що «гідність не народжується на порожньому місці. Гідність виникає з ідентичності. А ідентичність будується на традиції» [7]. Власне, за свідченням поетки, ідея створення майстерні виникла «як громадянська відповідь на події ... Майдану» й ті, що відбулися опісля [8]. Її заснування стало невід'ємною частиною процесів національної самоідентифікації, а основною метою діяльності — відродження автентичної народної одягової вишивки та інтеграція її регіональних традицій у культуру й побут сучасної української родини.

Важливим завданням, яке ставила перед собою Оксана Печарська, було вивчення художніх особливостей вишивок за старовинними народними зразками, які б унаочнювали не тільки автентичність орнаментики, технік вишивання, колориту, але й сприяли відтворенню конструктивних особливостей виробу, способів зшивання його деталей між собою тощо.

Це зумовило один з важливих напрямків діяльності майстерні — формування власної збірки вишитого народного вбрання. Першими, придбаними Оксаною Печарською за власні кошти, були жіночі сорочки з різних районів Полтавщини, Бойківщини, зокрема Сокальщини. З них і почалася колекційна діяльність «Майстерні Магди Дзвін», у фондах якої нині налічується понад 300 експонатів. Серед них найбільше (дві третини) вишитого жіночого натільного одягу, є декілька зразків чоловічого та дитячого, а також хустини, спідниці, керсетки, пояси тощо. Відшукування на антикварних ринках вишитих сорочок з різних регіонів України й поповнення ними колекції відбувалося перманентно, від часу заснування мистецького простору. Така робота продовжується й сьогодні, у тому числі через соціальні мережі.

Водночас з активними процесами формування колекції розпочалася й навчально-просвітницька діяльність, яка, власне, була метою заснування «Майстерні Магди Дзвін». Експериментальні пошуки вдалих пропозицій відбувалися у різних форматах — від творчих зустрічей, майстер-класів аж до створення комплексних тематичних довго- і короткотривалих курсів з чіткими розробленими завданнями, наочно-методичними матеріалами, технічно-виконавською практикою та вражаючими результатами.

До реалізації навчального процесу було запрошено відому львівську майстриню, реставраторку вишивки — Ірину Сліпецьку. Вона відіграла важливу роль у становленні навчально-методичної майстерності й формуванні дослідницької звитяги викладацького колективу «Майстерні Магди Дзвін».

Власне, вишивальне мистецтво, а надто техніки, Ірина Сліпецька вивчала самотужки, зокрема безпосередньо на прикладах вишивок старовинних сорочок, які були дещо знищені часом. Шви, опис яких не знаходила в літературі, досліджувала методом вивчення напряму стібків та зіставлення з лицевою й виворітної сторін вишивки. А випорювання пошкоджених візерунків давало змогу прослідкувати рух виши-

вальної нитки, вирахувати кількість ниток основи чи піткання охоплених стібком — дослідити, «... як колись майстриня клала стібки» — засвідчує реставраторка [9]. Попри те, що Ірина Сліпецька не має професійної освіти й сама вважає свою реставраційну діяльність радше відновленням, її досвід базується на близько тисячі досліджених нею автентичних зразків вишивок і на понад п'ятдесяти відреставрованих особисто.

На думку реставраторки, ця робота є «дуже важна», адже потребує великої вправності й технічної майстерності, щоб у процесі «не додати чогось зайвого, аби не спотворити первісний вигляд сорочки» [9]. І надто важливо «максимально точно підібрати колір нитки і фактуру нитки, щоби відтворити сорочку такою, як вона була задумана колись, сто років тому майстринею» [9]. Усе це засвідчує високий рівень розуміння реставраторкою відповідальності процесу відновлення автентичної народної вишивки й надто важливості взаємовпливів між вишивальними матеріалами, техніками, їхніми фактурними властивостями, орнаментикою та кольором.

Пізніше, в середині 2015 року, до викладацького колективу майстерні доєдналися Галина Ліщинська та Ганна Рогатинська. Вони, як і Ірина Сліпецька, велику увагу зосереджували на структурних особливостях технік вишивання. Галина Ліщинська — членкиня НСМНМУ, старша викладачка кафедри технологічної та професійної освіти ДДПУ ім. І. Франка, понад двадцять років вивчає мистецтво вишивки. У межах мистецького простору майстриня, окрім багатьох рахункових технік, навчає й різновидам гладі, їх технічним відмінностям та особливостям застосування в різних регіонах України. Ганна Рогатинська — колишня учениця, а нині основний педагог і співвласниця «Майстерні Магди Дзвін» — зацікавлена і рахунковими швами. Завдяки своїй скрупульозності й допитливості вона дослідила й виокремила серед відомих вишивальних технік локальні відмінності багатьох з них, які не були описані раніше у фаховій літературі.

Важливим у контексті нашого дослідження є акцент на методичному підході майстринь до впровадження в навчальний процес. Вони визначали й втілювали його згідно з власним виконавським досвідом й естетичним сприйняттям мистецтва української народної вишивки. Ірина Сліпецька, Галина Ліщинська й Ганна Рогатинська є палкими поціновувач-

ками народної вишивальної творчості. Першочерговим чинником, що зумовив викладацьку діяльність усіх трьох, стала їх особистісна необхідність у самовираженні через вишивку. А основною зацікавленістю, яка об'єднала майстринь у межах мистецького простору, — технічно-виконавська майстерність, супроводжувана дослідницькими потугами при пізнанні інколи незначних відмінностей між вишивальними швами, застосовуваними в різних регіонах чи локальних осередках України.

Розгалужені експериментальні пошуки майстринями художньої відповідності одягових вишивок за їх регіональними технічними, орнаментально-колеристичними ознаками базувалися й на вивченні фахової мистецької літератури. На полицях «Майстерні Магди Дзвін» знаходиться містка збірка з понад 130 публікацій, зокрема наукових видань різного часового періоду, їх перевидань. Серед них праці таких авторитетних мистецтвознавців, етнографів, іс-

Іл. 1. Виконала Л. Дюганчук. Жіноча сорочка. 2019 р. Фабрична тканина, занизування, заволікання, стебловий шов, пряма гладь, змережування, вишивка по брижах. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

Іл. 2. Виконала Г. Рогатинська. Жіноча сорочка. Фрагмент. 2018 р. Домоткане полотно, верхоплут, колодки, пряма гладь, стебловий шов, ланцюжок, морщення. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

Іл. 3. Виконала О. Саврук. Вишивка навколо розрізу пазухи жіночої сорочки. Фрагмент. 2019 р. Фабрична тканина, кучерявий шов Гуцульщини, ланцюжок, стебловий шов, обробка краю на додаткову нитку. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

ториків як Ф. Вовк, М. Біляшівський, В. Шухевич, І. Гургула, О. Кульчицька, О. Кулинич-Стахурська, Р. Захарчук-Чугай, Г. Стельмащук, М. Селівачов, О. Никорак, Г. Врочинська, Л. Булгакова-Ситник, О. Косміна, В. Манько та багато інших [10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 2; 17; 4; 18; 19; 20; 21].

Усе це сприяло ґрунтовній і фаховій розробці різних за технічно-творчим процесом, тривалістю й передбачуваним результатом форм навчання в межах мистецького простору.

Так, першим, впровадженим у 2014 році, став розроблений Іриною Сліпецькою річний навчаль-

ний курс «Українська традиційна сорочка». Його особливістю, за задумом Оксани Печарської, стало використання відшуканих автентичних вишитих сорочок як наочно-методичного матеріалу (іл. 1). Це виявилось важливим мотивуючим чинником для багатьох охочих вивчати вишивальне мистецтво. З цього приводу Ганна Рогатинська зауважує, що саме можливість «потримати в руках» старовинну сорочку спонукала у свій час і її розпочати навчання в «Майстерні Магди Дзвін». Майстриня акцентує: «Важливим було на ту сорочку надивитися», аби відчувати її й зуміти правильно відтворити [22]. «Надивленість» — саме такий термін вона використовує для підкреслення необхідності використання автентичних виробів у навчально-просвітницькому процесі й сьогодні.

Маємо розуміти, що безпосередній, тактильний, а не тільки візуальний контакт учнів з вишитими якнайдавніше речами викликає їх емоційне захоплення народним мистецтвом і бажання вишити таку ж сорочку власноруч. Це спонукає до детального вивчення усіх процесів створення вишитого натільного одягу українців, а звідси — інакше його сприйняття як національного символу — більш глибоке й усвідомлене. Це сприяло характеру усіх подальших, пропонувананих колективом майстерні форм навчання, і вплинуло на кількість охочих долучитися до вишивання.

Курс «Українська традиційна сорочка» залишається основним і найдовшим у часі дотепер. Він розпочинається у вересні й продовжується аж до червня. Його програма розрахована на 35—40 занять, що проводяться один раз на тиждень. У її межах вивчаються основні техніки української народної вишивки, мережки, способи змережування елементів й типи народних кроїв.

Майстер-клас — ще один популярний формат пізнання української народної культури в межах мистецького простору. Одно-, дводенні, на різну тематику, вони (майстер-класи), поруч з річним курсом, були основними формами навчально-просвітницької діяльності «Майстерні Магди Дзвін» у 2014—2017 рр. Це був період активного пошуку пропозицій і нагромадження досвіду. Увесь обсяг зібраного, опрацьованого й дослідженого колективом майстерні матеріалу в царині традиційного народного вбрання, зокрема української вишивки, відображено в назвах

цих майстер-класів. Деякі з них мали своє продовження й в наступні роки. За участі Ганни Рогатинської — це «Мережка через чисницю з настилом і прутиком» (2016), «Борщівський верхоплет» (іл. 2) (2016), «Вирізування» (2017), «Сітчасте плетення поясів» (техніка плетення руками «сітчасте плетення, «плетення на стіні», «брання») (2017), «Стіб стелене» (2021) та ін.; Галини Ліщинської — «Яворівський кабатик» (2017), «Техніки снятинської вишивки» (2018), «Буковинська цирка» (2018, 2021), «Двобічна гладь» (2021) тощо.

У процесі дослідження художніх відмінностей одягової вишивки різних регіонів України перманентно відбувався й пошук нових форматів навчання. Так, у квітні 2017 року було започатковано проєкт «Моя сорочка», метою якого згідно з задумом колективу майстерні стало вивчення художньо-конструктивних ознак вишитих сорочок окремих регіонів та локальних осередків. У межах проєкту систематично відбувалися тематичні творчі зустрічі, майстер-класи. Упродовж 2017—2022 рр. Галина Ліщинська та Ганна Рогатинська підготували програми для ряду таких заходів, першим з яких став «Моя сорочка: Снятин». Тематикою майстер-класів «Моя сорочка: ...» було охоплено й детально опрацьовано художні особливості й конструктивні відмінності автентичних сорочок Івано-Франківщини (снятинські, городенківські, верboveцькі (іл. 3)), Тернопільщини (монастирські, борщівські, заліщицькі), Рівненщини (сарненські (іл. 4)), Вінничини тощо, з колекції майстерні.

Такий формат пізнання народної творчості зумовив появу нових навчальних пропозицій — коротких тематичних курсів, досить затребуваних з часом. За тривалістю їх програма займає 1,5—2 місяці й реалізовується упродовж шести—восьми, дванадцяти занять по дві години, один раз на тиждень. Серед них започаткований Галиною Ліщинською в лютому 2018 року курс «Нерахункові види гладі» (іл. 5). Його програмою передбачено вивчення композиційно-колеристичних особливостей і технічних відмінностей вишитих гладдю візерунків Яворівщини, Полтавщини та Буковини. Серед пропонованих різновидів гладі — вишивання «по вільному контуру», однобічною, двобічною, у прикріп, петельною та прорізною. У кінці року, у жовтні, майстриня започаткувала курс «В'язання гачком і вузликів плет-

Іл. 4. Виконала В. Сірук. Жіноча сорочка. 2021 р. Домоткане полотно, хрестик, курячий брід, ретязь поперечний, верхоплет, вирізування з заповненням «віконцями», пряма гладь, виколювання, стебловий шов, обметувально-петельний шов. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

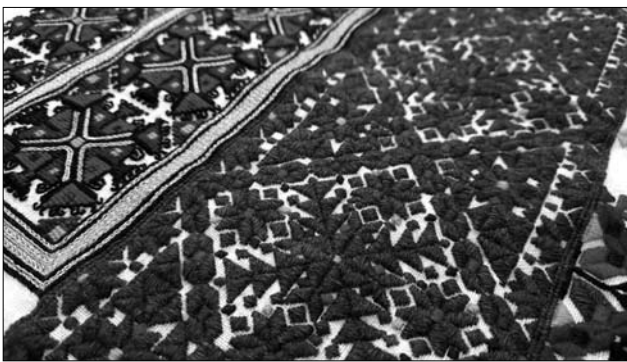
Іл. 5. Виконала Т. Смольська. Хустка. 2018 р. Фабрична тканина, двобічна гладь, стебловий шов, підгин прутиком, тороки. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

тіння в українській народній традиції», у межах якого вивчають особливості оздоблення деталей сорочки технікою гачкування, виготовлення декоративних елементів (китиці, тороки) та мережив тощо.

Того ж 2018 року було започатковано ще декілька короткотривалих курсів за різними напрямками, які через затребуваність повторюються щорічно дотепер.

Іл. 6. Виконала М. Мулява. Рукав жіночої сорочки. Фрагмент. 2019 р. Фабрична тканина, низинка, стебловий шов, кривулька, шов позад голку, вишивка по брижах, підгин прутиком, змережування, хрестик. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

Іл. 7. Виконала Н. Турчин. Вишивка рукава жіночої сорочки. Фрагмент. 2021 р. Фабрична тканина, пряма і коса гладь, штапівка, хрестик, підстелений хрестик, ланцюжок. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

Іл. 8. Виконала Г. Рогатинська. Жіноча сорочка. Фрагмент. 2022 р. Фабрична тканина, пряма гладь, набирування, верхоплут, пухлики, рубцювання. Фототека Л. Семчук.

До проведення окремих з них було запрошено досвідчених майстринь з відповідного фаху. Так, під керівництвом професійної ткалі Надії-Люби Горак — викладачки відділу художнього ткацтва ЛФКДУМ ім. І. Труша, членкині НСМНМУ — впроваджено програму курсу «Ткацтво». У його форматі впродовж наступних років доволі затребуваними стали тематичні блоки: «Буковинська килимова крайка» (2019), «Двостороння крайка» (2020), «Покутські крайки» (2021, 2022) тощо. Для реалізації курсу «Основи крою та моделювання ноші» було запрошено професійну конструкторку-модельєрку Лідію Мироненко-Шпак, членкиню Коломийської асоціації митців. Популярним і затребуваним серед львів'ян став курс «Школа писанкарства», яким у межах мистецького простору опікується Віра Манько — відома львівська писанкарка, членкиня НСМНМУ, авторка й упорядниці альбомів про українську народну писанку та ін. [23].

У 2019 році на основі суспільного запиту та досвіду попередніх років колективом майстерні розроблено й впроваджено нові короткотривалі курси: «Проектування та технологія традиційної народної сорочки», який передбачав поглиблене вивчення конструктивних особливостей та відмінностей кроїв українського народного натільного одягу, способів з'єднання елементів сорочки, декорування вирізу горловини, розрізу пазухи, країв рукавів та подолу тощо (майстриня Галина Ліщинська); «Бойківська сорочка» за сприяння Науково-культурологічного товариства «Бойківщина». За програмою курсу пропонувано вивчення конструктивних особливостей бойківських сорочок з брижами, їх орнаментально-колеристичних відмінностей і технік вишивання (майстриня Галина Ліщинська) (іл. 6). У такому ж форматі у 2021 році Галиною Ліщинською започатковано курс «Буковинська сорочка» (іл. 7), а на початку 2022 року — «Сорочка Східного Поділля». Водночас Ганною Рогатинською було розроблено курс «Уставкова сорочка для початківців». Його особливістю став метод комплексного навчання — від зняття мірок, розкрою за типом автентичного взірця аж до вишивання та зшивання вручну усіх його конструктивних елементів. Фактично, програмою передбачено реплікацію уставкової сорочки певного локального осередку — створення її точної копії з використанням сучасних матеріалів. Зокрема, результатом навчання першого

набору стали чернігівські уставкові сорочки, відтворені за зразком з колекції Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» (іл. 8).

За час діяльності «Майстерні Магди Дзвін» її гостями й лекторами були відомі етнографи, знані колекціонери, майстри: етнографка Оксана Косміна з лекцією «Етнографічне районування України кінця ХІХ — поч. ХХ ст.» (2015); Андрій Єрмаков, дослідник народної вишивки Вінниччини з майстер-класами «Манжети жіночих сорочок Крижопілля. Оздоблення», «Подільські розшивки» (2016), «Моя сорочка: Літин» (2017); Дарина Алексеєнко, голова Просвітницького центру «Вирій» з майстер-класами «Ткацтво на бердечку» та «Косичасте плетіння крайок» (2016); Галина Гром, ткаля, членкиня НСМНМУ з майстер-класом «Буковинська тайстра» за взірцем з ЧОКМ (2017); Ольга Нарбут, засновниця школи української вишивки Prekrasa Studio з програмою вивчення мережки через чисницю з прутиком та настилками (2017); Марія Донець-Куряча та Юлія Васюк, учасниці ГО «Етномайстерня Коло» з майстер-класом «Весільні воскові віночки Східного Поділля» (2017); Марія Іванишин, членкиня НСМНМУ з майстер-класом «Солом'яний павук» (2018, 2019); Юрій Мельничук з лекціями «Рушники Полтавщини: колористика, символіка», «Символіка та крої полтавських сорочок» та майстер-класами «Шви на жіночій святковій сорочці з Лубенського району на Полтавщині», «Крій, зшивання та оздоблення країв сорочок Полтавщини» (2018) та ін. [23].

З початку 2020 року через пандемію навчання в майстерні перейшло у формат онлайн-занять. Було створено декілька відеозаписів найпопулярніших майстер-класів та курсів, серед яких «Покутські рукави настилом», «Пухлики» (іл. 9), «Уставкова сорочка для початківців», «Пазушний розріз закруткою», «Обробка країв на додаткову нитку» (іл. 10) й, на етапі розробки, — «Стіб стелене» тощо. Попри зміну формату, майстерня не втратила своїх учнів, радше, навпаки, їх кількість збільшилася.

Майже за вісім років від часу заснування «Майстерні Магди Дзвін» до сьогодні її колективом у межах різних навчальних пропозицій було привернено увагу сотень зацікавлених різними видами народного мистецтва, надто — вишивкою. До прикладу, основний річний курс «Українська традиційна сорочка»

Іл. 9. Виконала Г. Рогатинська. Рукав дитячої сорочки. Фрагмент. 2020 р. Фабрична тканина, коса гладь, болгарський хрестик, хрестик, ретязь, штапівка, пухлики, рубцювання. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

Іл. 10. Виконала Г. Рогатинська. Рукави жіночих сорочок. Фрагменти. 2018 р. Фабрична тканина, кучерявий шов, ланцюжок, стебловий шов, обробка краю на додаткову нитку. Фото опубл.: <https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/photos>

щороку налічував від 7 до 12 учнів у межах однієї навчальної групи. Кількість таких груп збільшувалась, і в 2016 році їх було вже три, а в 2017, 2018, 2019 та 2021 рр. — п'ять. А доволі популярний курс «Нерахункові види гладі» спонукав до оголошення аж 6-ти наборів уже впродовж першого року його впровадження.

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, за свідченням Ганни Рогатинської, майстерня «отримала нове дихання» [22]. Окрім онлайн-курсів, згідно з суспільним запитом активізувала свою діяльність у

форматі індивідуальних занять та програми «Уставкова сорочка для початківців», яка тільки у квітні 2022 року охопила по 10 учнів у кожній з трьох наближених груп.

Висновки. Насичення ринку товарів декорованими машинною вишивкою виробами на початку ХХІ століття було однією з багатьох причин, які призвели до майже повного витіснення традиційних технік вишивання, а зшивання елементів сорочки вручну й поготові. Унаслідок цього нівелювалися такі якісні ознаки декоративності, як ажурність, фактура, пластичність вишитих виробів, особливості формотворення одягових компонентів тощо. Звідси розуміємо важливість діяльності та принципів позицій «Майстерні Магди Дзвін»: вивчення традиційних вишивальних технік і точне відтворення ними орнаментально-колеристичних структур вишивок, системи їх розташування та способів ручного зшивання конструктивних елементів виробу заради відродження естетики вишитого вбрання та його регіональної своєрідності.

В основі колекційної та навчально-просвітницької діяльності майстерні закладено дослідницьку активність її колективу. Саме як «творчий дослідницький простір» «Майстерня Магди Дзвін» позиціонує себе в тому числі й у соціальних інтернет-сервісах: мережах Facebook, Instagram, фотохостингу Pinterest тощо.

У процесі експериментальних пошуків вдалих проєктів, навчальних форматів і методів «Майстерня Магди Дзвін» стала важливим соціокультурним середовищем, яке формує розуміння традиції й об'єднує дедалі більше зацікавлених народною творчістю українців.

Попри пропозиції ознайомлення з різними видами народного мистецтва основним напрямком її діяльності нині залишається колекціонування та відродження автентичної одягової вишивки. У цьому аспекті одним з актуальних питань постає атрибуція зібраних колективом майстерні зразків вишитого народного одягу, що потребує співпраці з мистецтвознавцями, етнографами, музейними працівниками тощо.

Список скорочень

ДДПУ ім. І. Франка — Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЛФКДУМ ім. І. Труша — Львівський фаховий коледж декоративного і ужиткового мистецтва імені Івана Труша

НСМНМУ — Національна спілка майстрів народного мистецтва України

ЧНУ ім. Ю. Федьковича — Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЧОКМ — Чернівецький обласний краєзнавчий музей

1. Babii N., Chmelyk I., Semchuk L., Turchuk V., Voloshchuk Y. Art practices in museums of Western Ukraine — from subject to method. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2022. Vol. 12. Issue 1. Special Issue XXVII. S. 91—98.
2. Захарчук-Чугай Р.В. *Українська народна вишивка: західні області УРСР*. Київ: Наукова думка, 1988. 190 с.
3. Кара-Васильєва Т. *Історія української вишивки: книга-альбом*. Київ: Мистецтво, 2008. 464 с.: іл.
4. Селівачов М. *Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія)*. Київ: АнТ, 2005. 400 с.
5. Шудря Є. *Подвижниця народного мистецтва*. Київ: АнТ, 2003. 64 с.
6. *Львівська поетеса Магда Дзвін презентує у Хмельницькому нову збірку «Ми нині суцці»*. URL: https://ue.ua/news/news_27882.html (дата звернення: 6.05.2022).
7. Кришталева О. *Автентика від майстерні Магди Дзвін*. URL: <https://korali.info/obryadi/avtentika-vid-maisterni-magdi-dzvin.html> (дата звернення: 18.02.2022).
8. Стефанчук У. *12 ЗУМстріч про вишивку: Анна Рогатинська та Оксана Печарська Майстерня Магди Дзвін (м. Львів)*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=J5HDHUx2z-A> (дата звернення: 06.06.2022)
9. Стефанчук У. *9 ЗУМстріч про вишивку: Ярина Сліпецька (Львів) про реставрацію, вишивку як маркер і виховання смаку*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iPUsSqswVV8> (дата звернення: 06.06.2022)
10. Вовк Ф. *Студії з української етнографії та антропології*. Харків: Савчук О.О., 2015. 464 с.: іл.
11. Біляшівський М.Ф. *Українське народне мистецтво*. Упоряд. О.О. Савчук; передм. М.Р. Селівачов. Харків: Олександр Савчук, 2017. 167 с.
12. Шухевич В.О. *Гуцульщина: в 5 частинах*. Упоряд. О.О. Савчук; передм. А.А. Карпенко; післям. М.С. Глушко. Репринт. вид. 1899—1908 рр. Харків: Олександр Савчук, 2018. 1217 с.: іл., ноти.
13. Гургула І. *Народне мистецтво Західних областей України*. Київ: Мистецтво, 1966. 77 с.
14. Кульчицька О. *Народний одяг Західних областей України*. Львів: Апріорі, 2018. 316 с.

15. Кулинич-Стахурська О. *Мистецтво української вишивки: Техніка і технологія*. Львів: Місіонер, 1996. 156 с.
16. Стельмащук Г. *Українське народне вбрання*. Львів: Априорі, 2019. 256 с.
17. Никорак О. *Українська народна тканина XIX—XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості*. Ч. 1. Львів, 2004. 584 с.
18. Врочинська Г. *Українські народні жіночі прикраси XIX — поч. Х ст.* Київ: Родовід, 2008. 230 с.: іл.
19. Булгакова-Ситник Л. *Подільська народна вишивка: етногр. аспект*. Львів, 2005. 328 с.
20. Косміна О. *Традиційне вбрання українців*. Київ: Балтія-Друк, 2008. Т. 1. Лісостеп. 160 с.: іл.
21. Манько В. *Українська народна писанка*. Львів: Свічадо, 2008. 81 с.
22. Бесіда з Рогатинською Г.Л.: аудіозапис 05.05.2022. *Архів Л. Семчук*. Івано-Франківськ.
23. *Майстерня Магди Дзвін*. URL: https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/events/?ref=page_internal (дата звернення: 06.07.2022).
- Stefanchuk, U. 12 ZUMstrich (Zoom-meeting) about embroidery: Anna Rohatynska and Oksana Pecharaska Magda Dzvin Workshop (Lviv). Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=J5HDHUx2z-A> (Last accessed: 06.06.2022).
- Stefanchuk, U. 9 ZUMstrich (Zoom-meeting) about embroidery: Yaryna Slipetska (Lviv) about restoration, embroidery as a marker and education of taste. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=iPUsSqswVV8> (Last accessed: 06.06.2022)
- Vovk, F. (2015). *Studies of Ukrainian ethnography and anthropology*. Kharkiv: Savchuk O.O. [in Ukrainian].
- Biliashivs'kyj, M.F. (2017). *Ukrainian folk art*. Kharkiv: Oleksandr Savchuk [in Ukrainian].
- Shukhevych, V.O. (2018). *Hutsul region*: in 5 parts. Kharkiv: Oleksandr Savchuk [in Ukrainian].
- Hurhula, I. (1966). *Folk art of the Western regions of Ukraine*. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].
- Kul'chyts'ka, O. (2018). Folk clothes of Western regions of Ukraine. L'viv: Apriori [in Ukrainian].
- Kulynych-Stakhurs'ka, O. (1996). *The art of Ukrainian embroidery: Technique and technology*. L'viv: Misioner [in Ukrainian].
- Stel'maschuk, H. (2019). *Ukrainian national costume*. L'viv: Apriori [in Ukrainian].
- Nykorak, O. (2004). *Ukrainian folk fabric of the 19th and 20th centuries: Typology, localization, artistic features*. L'viv [in Ukrainian].
- Vrochyns'ka, H. (2008). *Ukrainian folk women's accessories of the 19th century — beginning 20th century*. Kyiv: Rodovid [in Ukrainian].
- Bulhakova-Sytnyk, L. (2005). *Podillya traditional folk embroidery: ethnographic aspect*. Lviv [in Ukrainian].
- Kosmina, O. (2008). *Traditional clothing of Ukrainians*. Kyiv: Baltiia-Druk [in Ukrainian].
- Man'ko, V. (2008). *Ukrainian folk Easter egg*. L'viv: Svi-chado [in Ukrainian].
- Interview with A.L. Rohatynska: audio recording 05.05.2022. *Archive of L. Semchuk*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Workshop of Magda Dzvin*. Retrieved from: https://www.facebook.com/majsterniamagdydzvin/events/?ref=page_internal (Last accessed: 06.07.2022).

REFERENCES

- Babii, N., Chmelyk, I., Semchuk, L., & Typchuk, V. (2022). Art practices in museums of Western Ukraine — from subject to method. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research* (Vol. 12, issue 1, pp. 91—98).
- Zakharchuk-Chuhai, R. (1988). *Ukrainian folk embroidery: western regions of the USSR*. Kyiv [in Ukrainian].
- Kara-Vasyl'ieva, T. (2008). *History of Ukrainian embroidery: book-album*. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].
- Selivachov, M. (2005). *Lexicon of Ukrainian ornamentation (iconography, nomination, stylistics, typology)*. Kyiv [in Ukrainian].
- Shudria, Ye. (2003). *Folk art ascetic*. Kyiv: Ant [in Ukrainian].
- Lviv poetess Magda Dzvin presents her new collection «We Are Now» in Khmelnytskyi*. Retrieved from: https://ye.ua/news/news_27882.html (Last accessed: 6.05.2022).
- Kryshtaleva, O. *Authenticity from the workshop of Magda Dzvin*. Retrieved from: <https://korali.info/obryadi/avtentika-vid-maisterni-magdi-dzvin.html> (Last accessed: 18.02.2022).